

Univerzita
Pardubice
Fakulta
filozofická

Katedra: religionistiky

Akademický rok: 2014/2015

Posudek vedoucího bakalářské práce

Jméno autora: Kristýna Pohlová

Název tématu: Postoje dnešních katolíků k islámu

Kristýna Pohlová předložila text věnovaný postojům dnešních katolíků k islámu, jehož hlavní částí je na bakalářskou práci důkladný terénní výzkum této velmi aktuální problematiky. Ve shodě se Zadáním se v něm nejprve zabývá komparací křesťanství a islámu, dějinami křesťansko-muslimských vztahů a postoji k islámu v katolických církevních dokumentech. Šíře těchto témat ji samozřejmě postavila před otázku, jak je v rámci úvodních kapitol své práce vymezit. Rozumně se přitom rozhodla zaměřit se jen na katolicismus a sunnitský islám. Ještě před tímto rozhodnutím nicméně na s. 16 předložila značně svéráznou charakteristiku pravoslaví.

Jakkoliv se v textu objevují ne právě exaktní formulace (např. definování věrouky jako „souhrnu názorů, příkazů, dogmat a ustanovení“ na s. 17), vcelku lze provedené srovnání křesťanství a islámu označit za smysluplné a volbu oblastí, ve kterých bylo provedeno, za vhodnou. Autorka se zaměřila především na oblasti nejčastěji spojené s protiislámskými předsudky (postavení žen, postoje k násilí apod.) – tj. na témata figurující i v kapitole věnované terénnímu výzkumu – a příslušné stereotypy zde uvedla na pravou míru.

Podobně s jádrem práce souvisí i průřez dějinami křesťansko-muslimských vztahů. Také v něm pisatelka vhodně věnuje pozornost protimuslimským předsudkům a neznalostem na Západě i uvádění faktů s těmito předsudky neslučitelných. Na druhou stranu jsou ovšem některá témata (např. geografie Arabského poloostrova) zařazena bezdůvodně. Z hlediska struktury této části textu představuje problém i skutečnost, že o osmanské expanzi končící na sklonku 17. století je pojednáno v podkapitole „Křesťané a muslimové v období středověku“.

Stručná, ale zdařilá je třetí kapitola věnovaná oficiálním postojům soudobé katolické církve k islámu. Autorka v ní uvádí nejen výpovědi o islámu v dokumentech II. vatikánského koncilu či některé kroky papeže Jana Pavla, ale i nejnovější, zcela současná vyjádření Papežské rady pro mezináboženský dialog. Současně zsvěčeně zmiňuje i méně vstřícný postoj k dialogu s islámem za pontifikátu Benedikta XVI., který ve své přednášce v Řezně „vlastně citoval jeden ze středověkých předsudků“ (s. 71).

Ve čtvrté kapitole studentka popisuje průběh a výsledky terénního výzkumu. Jednalo se

o kvantitativní výzkum prováděný ve dvou českých katolických farnostech (z velkého a z malého města) se snahou „pokládat otázky tak, abych došla k opravdovým postojům, které nejsou zkreslené či přikrášlené“ (s. 73). To se autorce bezesporu podařilo. Výsledky výzkumu u respondentů ukazují mj. malou míru znalostí církevních dokumentů a nasvědčují tomu, že na postoje průměrného českého katolíka k islámu mají mnohem větší vliv sekulární média než učení katolické církve a že míra informovanosti o islámu a de facto i o vlastní církvi je slabá. Tato zjištění sice nelze označit za překvapivá, výzkum ale přinesl víc než jen potvrzení předpokládaných závěrů. Nepotvrdil např. hypotézu, že by horší přístup k informacím na malém městě mohl mít vliv na větší míru intolerantních postojů; v maloměstské farnosti naopak ukázal větší míru ochoty respektovat konverzi k islámu jako výsledek upřímného hledání.

V poslední části práce pisatelka dále rozebírá výsledky výzkumu, propojuje je s obsahem úvodních kapitol a formuluje některé zajímavé závěry. Patří mezi ně např. postřeh, že v dnešním křesťanství na jedné straně stále existuje jistá míra navazování na středověké protiislámské stereotypy, přičemž se však na druhé straně obsah těchto stereotypů značně sekularizoval. Teologická témata jsou dnes výrazně upozaděna a postoje katolíků k islámu splývají s postoji většinové sekulární společnosti.

Bibliografie je vhodně a správně rozdělena na kanonické texty, primární literaturu a sekundární literaturu. Množství použité literatury jak křesťanské a muslimské, tak i religionistické a historické je adekvátní bakalářské práci, možná až příliš ale převládá literatura v češtině. Zbytečné nesrovnalosti se objevují v abecedním uspořádání jednotlivých titulů a především u článku z muslimského periodika *Hlas* na s. 97 nahoře, kde ani není poznat, že *Hlas* je název časopisu, a většina bibliografických údajů včetně ročníku chybí. U internetových zdrojů postrádám údaje o datu publikování.

Celkově však lze formální stránku práce včetně např. transkripce arabských výrazů označit za slušnou. Poněkud horší je jazyková stránka, jejíž styl místy působí spíše publicisticky než odborně a nechybějí v ní gramatické chyby např. v psaní velkých a malých písmen („západ“ na s. 93, „Osmanská říše“ na s. 62) a podivné překlady. Nejnešťastnější z nich je na s. 61, kde pisatelka o irénickém díle Mikuláše Kusánského tvrdí, že v něm muslimové jsou (správně: nejsou) vykreslení jako pomahači Antikrista.

Obsahovou stránku hodnotím vcelku pozitivně. Studentka prokázala velmi slušné faktografické znalosti o islámu a schopnost konfrontovat tyto znalosti s představami, které jsou dnes běžné nejen mezi českými katolíky, ale v celé české společnosti. Mnohé části její práce (např. pasáž o dnešním islámském extremismu) svědčí o tom, že její pohled je poučený a vyvážený. Jako budoucí religionistka má dobré předpoklady provádět na tomto nevděčném poli „osvětu“ či popularizaci vědy. Její práci navrhuji hodnotit stupněm výborně mínus (tj. 1-).

V Brně dne 8. července 2015

Mgr. Vít Machálek, Dr. Th.D.